

Woordenschatonderwijs

Meer dan woorden leren

**Daniëlle Lokhorst, Els Loman, Inge Geurts,
Yonina Pullens en Marta Driessen**

Ten behoeve van de leesbaarheid van dit boek is in veel gevallen bij de verwijzing naar personen gekozen voor het gebruik van 'hij'. Het spreekt vanzelf dat hier ook 'zij' of 'hen' gelezen kan worden.

Daarnaast kan waar 'leerling(en)' staat, ook 'student(en)' gelezen worden en vice versa. Waar we spreken over ouders, bedoelen we ook verzorgers.

Dit is een herziene versie van de uitgave *Woordenschatonderwijs – Meer dan woorden leren*, 2019, met ISBN 9789065081704, CPS-bestelnummer 32434.

© CPS Onderwijsontwikkeling en advies, 2026

Auteurs: Daniëlle Lokhorst, Els Loman, Inge Geurts, Yonina Pullens en Marta Driessen

Inleiding: Els Loman

Redactie: Karin van Breugel, Rotterdam

Vormgeving en opmaak: Ton Kuijpers Vormgeving, Epe

ISBN: 9789065083524

CPS-bestelnummer: 32467

CPS Onderwijsontwikkeling en advies

Disketteweg 11

3821 AR Amersfoort

Telefoon [033] 453 43 43

E-mail cps@cps.nl

www.cps.nl

Vragen over CPS-publicaties?

Telefoon [030] 241 70 24

E-mail klantenservice@cps-uitgeverij.nl

www.cps-uitgeverij.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden ingezet bij enige vorm van AI, tekstdatamining, of worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

We hebben ons uiterste best gedaan om alle bronnen te achterhalen en juist te vermelden en toestemming te vragen waar nodig. Wanneer je denkt dat we hierin niet zorgvuldig genoeg zijn geweest, neem dan contact op met de uitgever.

Inhoud

Voorwoord Özcan Akyol	9
Inleiding Els Loman	11
1 Woordenschatonderwijs: visie, belang en uitgangspunten	15
1.1 Belang van woordenschatonderwijs voor kennisontwikkeling	15
1.2 Woordenschatonderwijs en het vernieuwde curriculum	16
1.3 De drie pijlers van woordenschatonderwijs	19
1.4 Effectief woordenschatonderwijs	20
1.4.1 Doelgericht werken	21
1.4.2 Tijd en extra tijd	24
1.4.3 Instructie	25
1.4.4 Differentiatie	27
1.4.5 Aanbod	28
1.4.6 Monitoring	28
1.5 Doelgericht en duurzaam werken aan woordenschat	30
1.6 Samenvatting	32
2 Hoe leren wij woorden?	33
2.1 Woorden leren is concepten leren	33
2.2 Fonemen en morfemen	34
2.3 Woorden onthouden	35
2.4 Relaties tussen woorden	38
2.5 Diepe woordkennis ontwikkelen	41
2.6 Samenvatting	42
3 Pijler 1: Woorden leren en gebruiken	43
3.1 Effectieve instructie en differentiatie	44
3.2 Woorden kiezen	45
3.2.1 Welke soorten woorden?	48
3.2.2 Hoeveel woorden?	54
3.3 Woorden uitleggen	56
3.4 Verbindingen maken	61
3.5 Woorden gebruiken	63
3.6 De woorden evalueren	70
3.6.1 Formatief handelen tijdens de les	70

3.6.2	Summatief evalueren op middellange termijn	71
3.6.3	Summatief evalueren op lange termijn	74
3.7	Samenvatting	76
4	Pijler 2: Strategieën leren	77
4.1	Effectieve instructie en differentiatie	78
4.2	De woordstructuur analyseren	85
4.3	De context gebruiken	86
4.3.1	Denkstappen	89
4.3.2	Aandachtspunten voor taalkwetsbare leerlingen	91
4.4	Hulpbronnen gebruiken	91
4.5	Reflecteren op de strategieën	93
4.6	Het strategiegebruik evalueren	95
4.7	Samenvatting	95
5	Pijler 3: Woordbewustzijn en wordeigenaarschap bevorderen	97
5.1	Woordbewustzijn	98
5.2	Woordeigenaarschap	98
5.3	Samenvatting	103
6	Implementatie en borging van woordenschatonderwijs	105
6.1	De school als lerende en professionele organisatie	105
6.2	Rollen, taken en verantwoordelijkheden	110
6.2.1	Strategisch niveau	111
6.2.2	Tactisch niveau	111
6.2.3	Operationeel niveau	112
6.3	Professionalisering van het schoolteam	112
6.3.1	Relatie met de praktijk	114
6.3.2	Actief en onderzoekend leren	115
6.3.3	Samen met collega's leren	115
6.3.4	De duur van de interventie	116
6.3.5	Samenhang met schoolbeleid en schoolontwikkeling	117
6.4	Samenvatting	119
7	Woordenschat in het moderne vreemdetalenonderwijs	121
7.1	Woorden leren en gebruiken	122
7.1.1	Welke woorden moeten leerlingen leren?	123
7.1.2	Woordkennis: wat leren we leerlingen?	126
7.1.3	Woorden gebruiken	130

7.2	Strategieën leren	135
7.3	Woordbewustzijn en eigenaarschap ontwikkelen	137
7.4	Opbouw van de les	138
7.5	Woordkennis evalueren	142
7.6	Samenvatting	145
Bijlagen		147
1	Antwoorden Doe-opdrachten (paragraaf 3.2.1)	148
2	Opdrachten professionalisering	149
3	Werkvormen om te leren van elkaar	150
4	De Singaporetest	152
5	Leerdoelen woordenschatbereik Europees Referentiekader	153
6	Veelvoorkomende situaties	154
7	Hoe leer je woorden? Ezelsbruggetjes en tips	156
Literatuur		159
Meer lezen		167